

Sporazum med Anglijo, Francijo in Rusijo glede Španije

Liga narodov je končno priznala italijansko intervencijo v Španiji. Resolucija, ki določa pogajanja z Mussolinijem glede odpoklica italijanskih čet iz Španije, sprejeta kljub opoziciji strani fašistom naklonjenih držav. Rimska vlada namignila, da se ne bo udeležila konference treh velesil.

Zeneva, 2. okt. — Francija, Anglija in sovjetska Rusija — so se zvezale v treh velesil — so se združile med seboj glede civilne vojne v Španiji. Zavezale so se, da ta vojna ogražuje tudi druge interese in s svojim pritiskom na politični odtok Lige narodov so izsilile mandat, da se ne bo pogajalo z Mussolinijem glede odpoklica italijanskih čet iz Španije.

Liga narodov je po dolgih razpravah priznala zunanjo intervencijo v Španiji, da ni imela Italije in Nemčije kot držav, ki sta kršili neomejane pravice. Ako Italija na konferenci v Rimu, ki sta jo sklicali Anglija in Francija, ne bo pristala na zahtevo glede odpoklica „prostoizvajalcev“ iz Španije, bo Liga narodov proglasila konec mistične politike.

Reprezentanti Francije, Anglije in Sovjetske unije so ignorirali ugovore zastopnikov fašistom naklonjenih držav. Te so Ogrska, Avstrija, Portugalija, Bolgarska in Svobodna irska država. Resolucija, ki je prevela mandat pogajanja z Mussolinijem Franciji, Angliji in Rusiji, je bila sprejeta kljub opoziciji s strani teh držav. Najbolj je ugovarjal Eamon de Valera, predsednik Irske. On je pobijal stališče, da mora Liga narodov razglasiti polom neomejane politike. Irska bo zagovarjala to politiko tudi v bodoče.

Zelo diskurziv v Zenevi je postal veliko konfuzijo, a kljub temu je Španija nekaj pridobila. Ta pridobitev je v naznanilu glede skupnega pritiska Francije, Anglije in Rusije na Mussolinija, da umakne svoje čete iz Španije. Če se bo italijanski diktator uprl tej zahtevi, bo Francija odprla svoje meje in pošlala pošiljati orožje in drugi bojni material španski vladi.

London, 2. okt. — Italija je prisiljena kofotovati Angliji in Franciji s tem, ko je izjavila, da se ne bo udeležila konference treh velesil še predno je bila uradno povabljen. Na tej konferenci se bi imela vršiti razprava glede odpoklica italijanskih čet iz Španije.

Graf Dino Grandi, italijanski poslanik v Londonu, se je oglasil v uradu angleškega zunanjega ministra Edena. Detajli razgovora niso bili objavljeni, toda jutri Evening Standard je po seznanku poročal, da se Italija ne bo udeležila konference. Grandi je skušal pregovoriti Edena, naj pristane na to, da se problem prepušči v rešitev mednarodnemu neomejavnemu odboru, ki je že napel mrtev. Člani tega odbora se mučijo z brezplodnimi debatami in Italija hoče, da tako tudi ostane.

Zatiranje radikalnega gibanja v Braziliji

Rio de Janeiro, 2. okt. — Predsednik Getulio Vargas je pravi parlament, naj mu pove, ali obstaja kakšna delna obsedena stanja, ki naj bi trajala 90 dni, da zatre komunistično gibanje, ki podžiga revoluto proti svoji vladi. Poziv omenja izjavo vojne ministra, v kateri pravi, da je komunistična propaganda dosegla armado in da nekateri častniki pripravljajo na upor.

Domače vesti

Slovenski profesor promoviran Midway, Pa. — Albert Capuder, profesor v tujakanski srednji šoli in član društva 89 SN-PJ, je sprejel službo na državni univerzi v Ohio. Člani ga bodo težko pogrešali, vendar mu čestitajo in žele mu obilo uspeha v novi službi.

Poroka na zapadu Los Angeles, Cal. — Dne 25. septembra se je omočila Frances Krušlin, predsednica društva Gora Wilson št. 615 SN-PJ, s Emeryjem Ingersollom. Poroka se je izvršila na odru v Armenijski dvorani ob navzočnosti okrog 150 gostov. Oder je bil ves v svežem cvetju in prizor obreda je bil zelo privlačen in moderen. Obilo sreče!

Nov grob v starem kraju Moon Run, Pa. — Jennie Ambrosio, članica društva 88 SN-PJ, je prejela žalostno vest, da je v Bjovnici pri Ljubljani umrl njen oče Anton Košir v starosti 69 let. Pokojnik je bil trikrat v Ameriki in tu zapuša tri hčere, v starem kraju pa ženo, sina, pastorka in sestro. Poročen je bil dvakrat.

Clevelandke novice Cleveland. — Pri primarnih občinskih volitvah dne 28. septembra so slovenski kandidati prejeli glasov: Travnikar v 2. wardi 2552 (največ); Pucel v 10. wardi 1950 (največ); v 23. wardi: Novak 2864, Kennick 975, Zorko (socialist) 332 in Somrak 292; v 32. wardi Vehovec 2299, Rožanc 703 in Kranjc 113. — Na farmah v bližini Gennevi je naglo umrla 21-letna Ida Cugel, rojena tu, ki zapuša očeta, štiri brate in dve sestri.

Napredek šolstva v sovjetski Rusiji Moskva. — Število otrok, ki pohajajo šole, je štirikrat večje nego je bilo pod carizmom. Ob otvoritvi šolskega leta se je vpisalo 30,000,000 otrok. Število dijakov na univerzah je naraslo na pol milijona.

Unija CIO preklicala sedečo stavko

Buffalo, N. Y., 2. okt. — Uradniki Great Lakes Transit Corp. so naznanili sklenitev dogovora z unijo mornarskih delavcev CIO, nakar je bila sedeča stavka preklicana. Detajli dogovora niso bili objavljeni.

THE NEED FOR LABOR UNIONS

APPROVED BENEFITS OPPOSED

Karta s slikami, ki naglašajo potrebo organiziranja v delavskih unijah.

Lewis je diktator, pravi Green

Ustanovitev novih unij v industrijah masne produkcije

Denver, Colo., 2. okt. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je večkrat naznanil, da bo njegova organizacija vodila brezobzirno vojno proti Odboru za industrijsko organizacijo, kateremu načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA. „Vojno bomo zanesli na sovražnikov teritorij, kjer bomo tudi izvajali odločilne zmage,“ je dejal Green.

Pozneje, v razgovoru s reporterji, je Green dejal, da bo federacija ustanovila nove unije v avtomobilski, jeklarski in drugih industrijah masne produkcije. Na polju mehkega premoga bo ADF podpirala Progressivno rudarsko unijo, če bo ta podzvela kampanjo, da izpodrine Lewisovo unijo United Mine Workers. Kampanja se bo pričela na vsaj štiri, če bo konvencija ADF izključila Lewisove unije, ki so bile pred enim letom suspendirane, iz federacije. Vprašanje izključitve bo prišlo na dnevni red na letni konvenciji federacije, ki se prične v ponedeljek v Denverju.

Green je dejal, da je Lewis diktator, da vlada unije CIO z železnim roko. Lewisovi edikti so zakon, kateremu se morajo vse unije CIO pokoriti. Samuel Gompers, ki je bil predsednik ADF dolgo vrsto let, ni imel nikdar take oblasti kot jo ima Lewis nad unijami CIO. „Naše gibanje mora sloneti na zdravi, demokratični podlagi,“ je rekel Green. „Ameriška delavska federacija ni organizacija enega človeka. Ta ni vladana od zgoraj, temveč od spodaj in člani imajo glavno besedo.“

Cestni železničarji za amandiranje ustave ADF

San Francisco, Cal. — Resolucija, ki priporoča amandiranje ustave Ameriške delavske federacije, da se omogoči formiranje industrijskih unij, „kjer delavci ne morejo kontrolirati situacije preko strokovnih unij,“ je bila soglasno sprejeta na konvenciji cestnih železničarjev — Amalgamated Association of Street, Electric Railway & Motor Coach Employees. „Uverjeni smo, da je v interesu napredka delavskega gibanja potrebna izprememba forme organizacije, da bo ustrezala pogojem industrijskega razvoja,“ je rečeno v resoluciji. Konvencija je sprejela tudi resolucijo, ki zahteva izpustitev Mooneyja in Billingasa iz zaporov.

VELIKA BRITANIJA NASTOPI PROTI JAPONSKI

Laboriti zahtevajo izredno zasedanje parlamenta

BOJKOTIRANJE JAPONSKEGA BLAGA

London, 2. okt. — Angleški laboriti in liberalci so raztegnili propagando proti Japonski in napovedali splošen bojkot japonskih izdelkov. „Ne kupujte japonskega blaga!“ je njihovo geslo. Oni upajo, da se bo gibanje razširilo tudi na druge države. Delavski svet v Londonu je naznanil, da bo apeliral na ameriške delavce, naj sodelujejo v kampanji proti Japonski. Na javnih shodih govorniki bičajo japonske militariste zaradi napada in invazije Kitajske ter pobujanja civilistov. Angleški časopisi so poplavljeni s protesti proti japonskim militarističnim aktivnostim. Nekateri zahtevajo, da Anglija bojkotira olimpijske igre, ki se imajo vršiti v Tokiju l. 1940.

Na velikem javnem shodu v Londonu so govorniki posilvali vlado, naj odločno nastopi proti Japonski. Med govorniki so bili Dorothea Hosi, slovita pisateljica, Norman Angell, prejemnik Noblove mirovne nagrade, profesor Čang Penčung s kitajske univerze v Tientsinu in Koo Ču-čen, hči Wellingtona Kooja, kitajskega poslanika v Franciji. Ben Tillett, delavski vodja, je pozval pristanišče in pomorske delavce, naj sledijo zgledu delavcev v Novi Zelandiji, ki nočejo razkladati japonskega blaga. Proti temu bojkotu je protestirala japonska trgovska zbornica v Wellingtonu.

Zeneva se je tudi zganila. Izvršni odbor Lige narodov je sklical izredno sejo po sprejetju resolucije, v kateri urgira vse vladne države, naj bojkotirajo japonsko blago.

Britski Rdeči križ je pričel pošiljati zdravila in druge potrebščine Kitajski in naznanil, da bo zbiral sklad v pomoč Kitajcem. Istočasno je eksekutivni odbor angleške delavske stranke začel pritiskati na vlado, naj skliče izredno zasedanje parlamenta. To naj bi bil prvi korak v zvezi s svetovnim bojkotom japonskega blaga.

Kitajski komunisti podprli vlado

Japonska ne bo trpela zunanjega vmešavanja

Peiping, 4. okt. — Japonska armada je zasedla Tehchow, utrjeno kitajsko mesto v provinci Santung. Mesto je prišlo v japonske roke po dva dni trajajoči bitki. Kitajske čete so se umaknile proti Tsinanu, glavnemu mestu province Santung.

Kanton, 2. okt. — Japonske bojne ladje in letalci so s kroglami in bombami razdejali več poslopij v Tsingjuenu, v predmestju Kantona. Čez dvesto civilistov je bilo ubitih v tem napadu.

Kitajske komunistične čete v severni Kitajski so se pridružile nacionalistom, svojim bivšim sovražnikom, da ustavijo prodiranje japonske armade v provinci Kiangsi in ob obrežju province Santung.

Peiping, 2. okt. — Japonsko poročilo se glasi, da so japonske čete okupirale tri mesta v provinci Santung, kjer je koncentrirana velika kitajska armada in kjer se obeta večji spopad. Kitajska divizija se je morala umakniti iz Halensina, ko so japonski letalci bombardirali mesto. To se je zgodilo pred vkrakanjem japonskih čet v Halensin.

Tokio, 2. okt. — Tokijska vlada je naznanila, da je prejela zanesljive informacije, da maršal Vašilij Bluecher, vrhovni načelnik sovjetske armade v Sibiriji daje navodila poveljnikom kitajskih čet. Tokio dalje trdi, da sovjetska Rusija pošilja orožje, municijo in drugi bojni material Kitajski preko province Sinkiang.

Japonski zunanji urad je objavil izjavo, v kateri je informiral svet, da je Tokio proti zunanji intervenciji. Japonaka bo sama obračunala s Kitajsko, zato naj druge države ne vtrikajo svojih prstov v sedanji konflikt. Ta izjava je bila predvsem opozorilo Veliki Britaniji, ki je namignila, da bo sklicala mednarodno konferenco, na kateri naj bi se vršila razprava o likvidaciji konflikta na Daljnem vzhodu.

Sovjetski admiral Orlov odstavljen

Nadaljnje eksekucije sovražnikov sovjetske vlade

Moskva, 2. okt. — Admiral Vladimir Orlov je bil odstavljen kot vrhovni poveljnik ruske bojne mornarice. Na njegovo mesto je bil imenovan admiral Viktorov, dosedanji poveljnik sovjetskega bojnega brodoma na vzhodu. Orlov in Maksim Litvinov, komisar za zunanje zadeve, sta zastopala Sovjetsko unijo v Londonu, ko je bil Jurij VI. kronan za angleškega kralja. Vzrok Orlove odstavitve ni pojasnjen.

Sovjetsko časopisje je objavilo poročilo, da je bilo nadaljnjih 24 sovražnikov Stalina režima ustreljenih. Eksekucije so bile izvršene v štirih distriktih ob Črnem morju, v Ukrajini in na Krimu.

Gandhi, vodja Indijcev, nevarno bolan

Bombaj, Indija, 2. okt. — Mohandas K. Gandhi, vodja nacionalistov in kampanje pasivnega odpora proti angleški nadvladi, je zbolel in zdravniki dvomijo, da bi mu mogli rešiti življenje. Gandhi je star 68 let.

OSTER UNJSKI KONFLIKT NA ZAPADU

Boj v San Franciscu zaenčen pred sodišče

KONFERENCA PROTI BECKU

San Francisco. — (FP) — Intervencija zveznega delavskega odbora v unijskem boju v tujakanskem pristanišču ni nič pomembna. V resnici je zadrževala a večjo silo. Namesto, da bi vozniki unija odpoklicala pikete od pomolov in skladišč ter vzpostavila promet v normalo, je piketiranje proti uniji pristanišnih delavcev raztegnila na ves dan in promet v San Franciscu še bolj paralizirala.

Unija voznikov je na povelje svojega carja Daveja Becka, ki ima sedež v Seattlu, ter drugih reakcionarnih voditeljev ADF, šla v odprt boj proti pristaniščni uniji, ker hoče kontrolo in jurisdikcijo nad skladiščnimi delavci, katere je organizirala pristaniščna unija. Pri tem jo je podprl zadnje dni tukajšnji centralni delavski svet ADF.

Zvezni delavski odbor je ta boj obsojal in odklonil razpis unijskih volitev med skladiščnimi delavci. Teh volitev niso zahtevali skladiščni delavci, marveč unija voznikov, čeprav nima med njimi nobenega člana.

Pristaniščna unija je šla zdaj na sodišče s tožbo proti vozniki uniji, katero je obtožila zarotu in kršenja civilnih svobodščin na podlagi nekake 67 let starega zveznega zakona.

Pristaniščna, mornarske in nekatere druge unije, med njimi unija strojnikov ADF, ignorirajo to piketiranje, ker je naprejeno proti delavcem in unijam samim. Sestato voznikov v Oaklandu se je tudi uprl raketirskemu vodstvu voznike unije. Pravijo, da ni njih unija obdrževala nobene seje že šest mesecev in da se bodo vrnili na delo. Dave Beck in drugi unijski raketirji dominirajo voznike s terorizmom — z „gorilami“ in izključevanjem. Vsak, ki se ne pokori poveljam raketirskih vodjev, je vržen iz unije in z dela in mogoče še premaksten po „gorilah“. Če se upre krajevna unija, enostavno izgubi čarter.

S tako taktiko skušajo vozniki vladati tudi nad državno delavsko federacijo. Dominirali so njeno zadnjo konvencijo in izvolili šest izmed petnajstih članov eksekutive. Dominirali so jo z argumentom, še bolj pa s pestmi. Tako so nabunkali tudi J. F. Shelleyja, predsednika centralne delavske unije v San Franciscu, ker se je ogreval za spravo med organiziranim delavstvom.

Slučna situacija se je razvila tudi v Oregonu in Washingtonu; v Washingtonu je še slabša, kjer unije ADF absolutno dominirajo raketir Beck in po fašistično razbija unije CIO.

Situacija je postala tako neznosna, da je delavski svet CIO v Seattlu pozval vse krajevne unije CIO in ADF v Washingtonu in Oregonu, naj pošljejo svoje zastopnike na posebno konferenco in se pridružijo skupni akciji proti Becku.

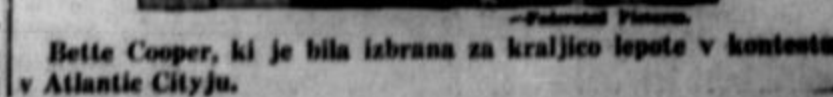
V pozivu obtožujejo sklicatelji Becka, da dela roka v roki s podjetniki, ki skušajo zdrobiti delavsko gibanje na severozapadu. Becku pridno pomaga Abe Muir, unijski car št. 2. Oklic oba obtožuje nenejnih civilne vojne med delavstvom v interesu podjetnikov. O Becku pravi konferenčni poziv tudi tole: „V februarju leta 1934 je Beck navalil na članstvo pivo.“ (Dolje na 3. strani)

Razgledi po zapadu

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

130

Ruska revolucija. Bojsevin
manjšini na ruskem ljudskem kongresu v
trogradu, uprizorjajo največje kravale na sh



F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicem—Prevedeni Vladimir Levčič

Razen teh znakov se je našlo tudi mnogo drugih podobnih in na njih osnovi so res prijeli nedolžnega služabnika. Zaprli so ga in pričeli preiskavo, toda jetnik je kakor nalačča čez teden dni obšel za vročico in nezvesten umrl v bolnišnici. S tem se je stvar končala, predali so jo volji božji, in vsi, sodniki, oblast in vsa družba, so ostali uverjeni, da ni izvršil zločina nihče drugi kakor umrl sluga. Nato pa se je pričela kazen.

Skrivnostni gost, ki je bil postal med tem že moj prijatelj, mi je povedal, da ga od kraja ni prav nič pekla vest. Hudo mu je bilo dolgo časa, a ne zato, ampak samo iz občalovanja, da je umoril ljubljeno ženo, da je ni več na svetu in da je s tem, ko je umoril njo, ubil tudi svojo ljubezen, med tem ko je ogenj strasti še vedno gorel v njegovi krvi. Toda na nedolžno prelito kri, na to, da je umoril človeka, ni takrat skoro niti pomislil. Mislil na to, da naj bi bila njegova žrtev postala soproga drugega moža, pa se mu je zdelo nemogoče in zato je bil v svoji vesti dolgo časa uverjen, da vobče ni mogel drugače ravnati. Aretacija njenega služabnika mu je izprva nekoliko težila arce, toda jetnikovo skorajšnje obolenje in njegova smrt sta ga pomirili, zakaj Pjotr po vsem videzu (tako je takrat mislil) ni bil umrl zaradi jetništva ali od strahu, ampak od prehlajenja, ki si ga je bil nakopal baš v dneh svojega begunstva, ko se je do nezveste pijan vso noč valjal po mokri zemlji. Tudi zastran ukradenih stvari in denarja si ni bogve kaj beil glave, zakaj (tako si je venomer dokazoval) namen tatvine ni bil dobiček, ampak odvrnitev sumnje v drugo smer. Skupna vrednost ukradenega je bila itak neznatna in vso tisto vso, da, še mnogo več, je kmalu potlej daroval za hiralnico, ki so jo bili ustanovili v našem mestu. To je storil nalačča v pomirjenosti svoje vesti zastran tatvine; in čudno, za nekaj časa, da, dolgo dobo se je v resnici pomiril—tako mi je sam povedal. Takrat se je z veliko delavnostjo posvetil službi in se sam ponudil za nalogo, združeno z velikimi težavami in skrbmi, ki mu je vzela dve leti; kot človek močnega značaja je malone pozabljal, kaj se je zgodilo, kadar se je pa spomnil, si je prizadeval, da vobče ne bi mislil nato. Vrgel se je tudi v dobrodelnost ter marsikaj ustanovil in daroval v našem mestu; tudi v prestolnicah, v Moskvi in Petrogradu, so opazili njegovo človekoljubje ter ga izvolili za člana tamkajšnjih dobrodelnih društev. Vzlic temu pa so ga naposled jele obhajati mučne misli, ki so se presegale njegove moči. Tedaj pa je srečal lepo in pametno devojko, ki mu je ugajala; hitro se je oženil z njo, domišljaje si, da bo z ženitvijo pregnal svojo samotarsko togo in se bo s tem, da krene na novo pot in jame vneta izpolnjevati svojo dolžnost, do žene in otrok, povsem odtrgal od starih spominov. Toda glej, zgodilo se je prav narobe, nego je pričakoval. Že v prvem mesecu zakona ga je jela begati neprestana misel: "Moja žena me ljubi—a kaj bi bilo, če bi zvedela?" Ko je zanosila prvega otroka in mu je to povedala, se je zdajci vznemirila: "Življenje dajem, ko sem sam vzel človeku življenje." Prihajali so otroci: "Kako jih smem ljubiti, učiti in vzgajati, kako naj jim govorim o kreposti, ko sem kri preli." Otroci mu krasno odrasčajo, rad bi jih miloval: "—pa jim ne morem gledati v nedolžne jasne obraze; nevredne sem." Naposled se mu je jela brkati in grozeče prikazovati kri umorjene žrtve, njeno uničeno mlado življenje, kri, ki je vpila po maščevanju. Jel je sanjati strašne sanje. Ker pa je bil trdnega arca, je dolgo prenašal to muko: "Vse bom odkupil s tem skritim trpljenjem." A tudi to upanje je bilo jalovo: čim delj je trajala muka, tem hujša je postajala. V družbi so ga jeli spoštovati zaradi njegove človekoljubne delavnosti, čeprav so se vsi bali njegovega strogega in mrkega značaja, toda čim bolj so ga spoštovali, tem bolj nezno-

mu je postajalo. Priznal mi je, da se je že mislil ubiti. Toda namestu tega ga je jela preganjati druga namera, ki se mu je zdelo izprva nemogoča, a se je naposled tako zanesla v njegovo srce, da je ni mogel odtrgati. Sanjari je takole: vzdignil bi se, stopil pred ljudstvo in razodel vsem, da je umoril človeka. Tri leta se je ukvarjal s tem načrtom, ki je v raznih oblikah neprestano vstajal pred njim. Naposled se je z vsem srcem predal veri, da s tem, ko odkrije svoj zločin, nedvomno osdravi svojo dušo in se pomiri enkrat za vselej. A ko ga je obšla ta vera, je začutil v srcu grozo, češ, kako naj izpolni svoj namen? Tedajci pa se je zgodila tista stvar z mojim dvobojem. "Ob vašem zgledu sem se zdaj odločil." Jaz ga pa gledam. "Ali je mogoče," sem vzkliknil in plosnil z rokami, "da je moglo tako majhno naključje roditi v vas tolikšno odločnost?"

"Moja odločnost se je porajala tri leta," mi odgovori, "in vaš slučaj ji je bil samo v izpodbudo. Ko sem videl vas, sem pokaral samega sebe in sem vam zavidal," mi je rekel malone osorno.

"Saj vam niti verjeti ne bode," sem pripomnil. "Štirinajst let je že tega."

"Dokaze imam, velike dokaze. Predložim jih."

Tedaj sem se razjokal in sem ga objel in poljubil.

"Nekaj mi razsodite, nekaj!" mi je dejal (kakor da je bilo zdaj vse na meni): "Žena, otroci! Žena bo morda umrla od gorja in otroci, čeprav ne bodo izgubili plemstva in imetja, bodo vendarle kasnjenci otroci, osramočeni za zmerom. In kak spomin, kak spomin nase bom ostavil v njihovih srcih!" Molčal sem.

"In šele ločitev od njih, ločitev za zmerom? Zakaj, gotovo je, da bo za zmerom—za zmerom."

Jaz sedim in molče šepočem sam pri sebi molitev. Naposled sem vstal, kar strašno mi je postajalo.

"Kaj pa je?" me pogleda on.

"Idite," pravim, "izpovejte se ljudem. Vse mine, samo pravica ostane. Ko otroci dorastejo, bodo razumeli, koliko velikodušja je bilo v vaši veliki odločnosti."

Takrat je odšel od mene, kakor da se je res odločil. Toda delj nego dva tedna je potlej še hodil k meni, večer za večerom; venomer se je pripravil in se vendar ni mogel odločiti. Kar arce se mi je trgalo, ko sem ga gledal. Katerikrat je prišel ves trden in rekel z ganjenim glasom:

"Vem, da bo zame nastopil raj, takoj po mojem priznanju. Štirinajst let sem živel v peklju. Zdal hočem trpeti. Vzel bom trpljenje nase in bom začel živeti. S krivico prehodiš ves svet, samo nazaj ne najdeš. Zdal se ne samo bližnjega, ampak niti svojih lastnih otrok ne upam ljubiti. O Gospod, otroci bodo vendar morda razumeli, koliko me je stalo moje trpljenje, in me ne bodo obsodili! Gospod ni v sili, ampak v pravici!"

"Vai bodo razumeli vaše dejanje," mu pravim, "če ne takoj, pa pozneje, zakaj ustregli ste pravici, višji, nezemeljski pravici..."

Kakor utolažen je šel od mene, a drugi dan se je zdajci vrnil ves zloben in bled in je porogljivo dejal:

"Vselej, kadar stopim v vašo sobo, me tako radovedno gledate, češ: 'Spet se nisi nasnil?' Počakajte, ne prezirajte me preveč. To ni tako lahko, kakor se vam vidi. Mogoče je celo, da vobče ne storim tega. Menda me vendar ne pojedete ovadit, a?"

A jaz se ga časih že niti pogledati nisem upal, nikar že da bi ga opazoval z nespametno radovednostjo. Ves bolan sem bil od izmučenosti in duša mi je bila polna solz. Se nočno spanje sem bil izgubil.

(Dalje prihodnjik.)

daguerriisti s svojimi okornimi škafliami in so fotografirali, da je bilo veselje. Fotografije so bile tedaj sicer malo drugačne ko so danes; bile so tenke ploščice, polirane s srebrom, in vsak posnetek je bil samo original in sicer zelo občutljiv original, ki si ga poškoval že pri najrahlejšem dotiku — toda kopije od njega nisi dobil.

Vsak razvoj gre počasi. In vendar: če pogledamo, kaj je fotografija do danes ustvarila, nas kar spoštovanje obide. Aparati so postajali čedalje bolj precizni in cenejši in zato tudi ni čudno, da si je fotografija pridobivala od leta do leta več navdušenih prijateljev. Tudi najcenejši današnji aparat bi bil senzacija za časa spoštovanega Daguerra.

Aparati so postajali čedalje natančnejši, filmi čedalje občutljivejši; danes imamo že tako majhne aparate, da je posnetek velik samo 18X24 mm, 24X24 mm ali 24X36 mm, zraven pa tako oster, da se da tudi 60krat linearno povečati. Iz nekatere sličice formata 18X24 mm dobite torej lahko velikanako povečano 1.06X1.44 metra! Skoraj bi lahko rekli, da današnji fotografski aparat ustvarja iz mikrokosma (malega sveta) makrokosmos.

Danes imamo že filme, ki nam kažejo naravo v pravih barvah. Seveda so ti filmi zelo občutljivi, le škoda, da je barvna fotografija v praksi še nekako na tisti stopnji, kakor je bila navadna črno-bela fotografija za časa častitljivega gospoda Daguerra. Od teh barvnih posnetkov namreč ni moči dobiti kopij. Lahko samo gledate film, lahko si ga projicirate na belo platno, lahko gledate barvaste filme v kinu, toda razmnovevati takih filmov žal še ne znamo.

V medicini poznajo prav majhne fotografske aparate, ki jih zdravniki lahko dajo bolniku celo v želodec, da mu ga fotografirajo. Zanimiva in pomembna je tudi infrardeča fotografija, to je fotografija, ki je občutljiva tudi za žarke, ki jih človeško oko ne vidi. Z infrardeče občutljivimi filmi lahko fotografiramo skozi meglo in v daljavo, lahko fotografiramo skozi zaprt plesmaki ovitek in beremo pismo v njem, lahko fotografiramo v temi, itd. Če vse to premislimo, smemo biti z napredkom fotografije več ko zadovoljni.

HUMOR

Po pravici je povedal

Oče je zaaljševal sinka.

"Ali si ti pojedel orehe?"

Dečko je molčal.

"Če boš povedal po pravici, ne boš nič tepen."

"Da, očka, jaz sem jih pojedel."

"S čim si jih pa stolkel?"

"S tvojim zlatom žepno uro."

V vojašnici

Poročnik razlega vojakom, kako se lahko tudi ponoči orientirajo.

"Povej mi, Mišo," se obrne nato do prvega novince, da ga preizkusi, ali je kaj razumel. "Če imaš tečajnico pred seboj, kaj imaš potem zažad?"

"Telečnjak, gospod poročnik."

General Miaja

Mož, ki je ukrotil milico in rešil Madrid

General Miaja se je rodil leta 1878. Pred državljansko vojno je bil neznani oficir; služil je v Maroku, postopno napredoval in prišel naposled v vojno ministrstvo. Okoli njega ni bilo leška kakor okoli generala Mole ali obeh mladih generalov Franca in Godeda, ki so zasloveli z vojaškimi uspehi in galantnimi dogodivščinami in ki so po zaslugi ženske hitro prišli naprej.

Celo v prvih mesecih državljanske vojne je bil general Miaja zapostavljen. Vlada sama ni prav vedela, ali se lahko zanesenanj. Tako je general Asencio prevzel vrhovno poveljstvo, generalu Miaji so pa dodelili nepomembnejšo fronto. Toda južno bojišče je postajalo čedalje važnejše; tam je Miaja uveljavil izredno disciplino in pri tem je prišla na dan ne samo njegova velika vojaška sposobnost, temveč tudi brezpogojna zvestoba do republikanske Španije. Molčečni general, ki je brez besed mirno opravljal svojo nalogo, je v očeh vodilnih politikov rasel od dne do dne bolj.

General Asencio, elegantni častnik, za reprezentiranje kakor nalačča, se je le težko vživljal v novo obliko vojne, ki jo je moralala vlada improvizirati z neizolano in docela nedisciplinirano milico. Tako se n. pr. med obleganjem Alcazarja ni upal iti na Toledo; sprito anarhije, ki je vladala v vrstah milice, se je zadovoljil s tem, da je pošiljal pismena povelja — povelja, ki jih ni nihče izpolnjeval. Padec Toleda, še bolj pa poraz pri Talaveri, sta bila na vojaški ugled generala Asencia huda udarca. Zato so mu vzeli vrhovno poveljstvo, ga imenovali za vojnega ministra in ga poslali z vlado v Valencijo.

Poveljnik Madrida

Tisti usodni prvi teden meseca novembra je vlada poklicala v Madrid generala Miajo in mu poverila obrambo prestolnice.

Miaja je še izza maroških vojn poznal svoj narod in je bil vajen deliti z vojniki dobro in zlo. Prve mesece državljanske vojne se je učil, kako je treba ravnati z milico. Bil je miličnikom voditelj in tovariš hkratu. V Madridu je najprej ustanovil obrambno junto (obrambni svet) in poklical vanjo člane vseh odborov: socialiste, komuniste, sindikaliste, trockiste in anarhiste. Enotnost obrambe mu je bilo prvi in glavni pogoj.

Ko je general Miaja prevzel poveljništvo, je izjavil:

"Upam, da se ne boste prej umaknili, dokler ne dam povelja za napad. Boj se mora nadaljevati vse dotlej, dokler ne ostane od mesta le še prah in pepel."

Miaja je dobro poznal slabost milice v napadu in njeno moč v obrambi. Rekel je vladi:

"Madrid lahko branim leto dni in Franco bo v bojih za vsako hišo posebej izkravaval, ker nima zadosti vojaštva, da bi nas obkolil."

Z nečim takrat general Miaja ni računal: da bodo Italijani vrgli toliko črt na Španijo; z ne-



John Tartamella, organizator unije brivcev v New Yorku.

čim niso računali uporniki: da bo general Miaja izšolal nove čete in ustvaril in utrdil disciplino v milici.

Miajove reforme

General Miaja je neutrudljivo izpopolnjeval obrambo, tako da so naposled celo najekstremnejši anarhisti izprevideli, da vojne ni moči dobiti brez discipline. Danes milica ni več tisto, kar je bila v nebrzihih mesecih lanskega poletja, ko je vsaka stranka ljudske fronte mislila bolj na svojo obliko socialne revolucije kakor na vojno samo. Danes je milica res prava vojska in general Miaja ima med svojimi svetovalci ugledne tuje strokovnjake. Mobiliziranje in šolanje novih vojakov se danes vrši v vsej vzhodni Španiji zelo intenzivno. Samo Katalonci vzlic vsem svojim obljubam še zmerom ne marajo iti v vojno.

S takšno organizacijo, z enotnim vodstvom in z novo armado je general Miaja kaj kmalu dosegel še več, kakor je obljubil, ko je novembra prevzel obrambo prestolnice. Da vlada v Madridu nov duh, se vidi že ko pri obisku v vojnem ministrstvu. Ko sem prišel lani v Madrid, je bilo tam vse navzkriž. Vsakega obiskovalca so pošiljali od odbora do odbora, od uradnika do uradnika, in nihče ni maral prevzeti

odgovornosti. V vojnem strahu je vladal strahovit pod generalom Miajo se korenito spremenilo. Danes vse po določenem sistemu, stotine uradnikov je moral fronto. Ostali imajo pa polne ke dela in ne utegnejo izgriti časa z razgovori. Ena iz najvplivnejših osebnosti v nem ministrstvu je gd. Surprastovljna francoska generala Miaja. Prebrala je poročilo, ki mi ga je dal rez del Vajo, bivši zun minister, in že nekaj minut me je Miaja sprejel.

Disciplina, žilavost, optimiz General Miaja je bolj ma polne postave, okroglega skega obraza, cigar črte se di mešanja krvi nekam bljeje podeljuje hkratu njegovemu brazu razumnost, še bolj je poudarjajo pametne črne oči za naočnikov. General je pred velikim zemljevidom drida in mi je razkazal na najvažnejše bojne odseke. "Madrid meri v obodu 25 mi je rekel general. "Zato ga moči obkoliti kakor v času lingtona. Branili bomo Madrid do poslednjega kamna na poljem poslopju."

General Miaja je navadno očeden mož, ki ne mara ble vseh politikov; tipičen mold vojak je, ki izpolnjuje svojo žnost. Strog je v disciplini, aproti sebi in drugim in iz kar je prevzel. V nastopu ni ko bleščak kakor mnogo njegov tovarišev, zato ima pa tisto, je najvažnejše — značaj.

Točno po predpisu

"Hej! Kopanje je tukaj povedano!"

"Saj ste me vendar že vedli gledali, ko sem se slačil. Z mi torej niste tega že prevedali?"

"Prepovedano je samo k nje, ne pa slačenje."

Agitirajte za Prosveto

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali moža \$4.00, eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri sestanku \$1.00, tednik, se jim to prišteje za naročnino. Torej sedaj vsi stroški, ki so list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina, gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$4.00	Za Ciceo in Chicago je \$4.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednike in..... 11.00	3 tednike in..... 11.00
4 tednike in..... 14.50	4 tednike in..... 14.50
5 tednikov in..... 18.00	5 tednikov in..... 18.00

Za Evrope je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupen, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu snižati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjižni koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, enake dele vse

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

CHICAGO, ILL.

Tel. Beck 6666

Čudeži fotografije

in epidemija fotografiranja

I. Zgodovina in razvoj

V davni preteklosti, približno takrat, ko so naši predniki še živeli v starih na koleh, so se ljudje, ki so hoteli same sebe videti, morali pogledati v vodo. Čim lepši so bili, tem rajši so se ogledovali v kristalno čistem ogledalu vode. Toda ko so se odmaknili, je izginila tudi njihova slika.

Potem je nekdo izumil ogledalo. Takrat so se ljudje rajši gledali v njem, kajti ogledalo ni izginilo iz sobe, lahko si ga celo nosil s seboj, prav tako kakor ga še današnji dan nosijo s seboj naša dekleta. A tudi ta slika ni bila stalna; nisl je mogel pokazati prijateljem in sorodnikom in tudi v Hollywood je nisl mogel poslati, da bi te tja poklicali za filmskega igralca.

Če torej ne bi še poznali fotografije, bi jo ljudje morali iznajti, kajti brez fotografije ni slik, ni kina; brez fotografije ce-

lo ni pravega življenja. Vsaj tovarne za film in filmske aparate mislijo tako, ko pišejo, da ima "tisti, ki fotografira, več od življenja".

Veliko iznajdb je plod naporenega dela in študija, veliko jih je pa rodil slučaj. Med velike slučajne izume spada tudi fotografija.

'Phos' pomeni v grščini luč, 'graphein' pa pisati; ko že obvladamo toliko grščine, lahko rečemo, da je fotografija slika, ki jo je ustvarila in oblikovala luč.

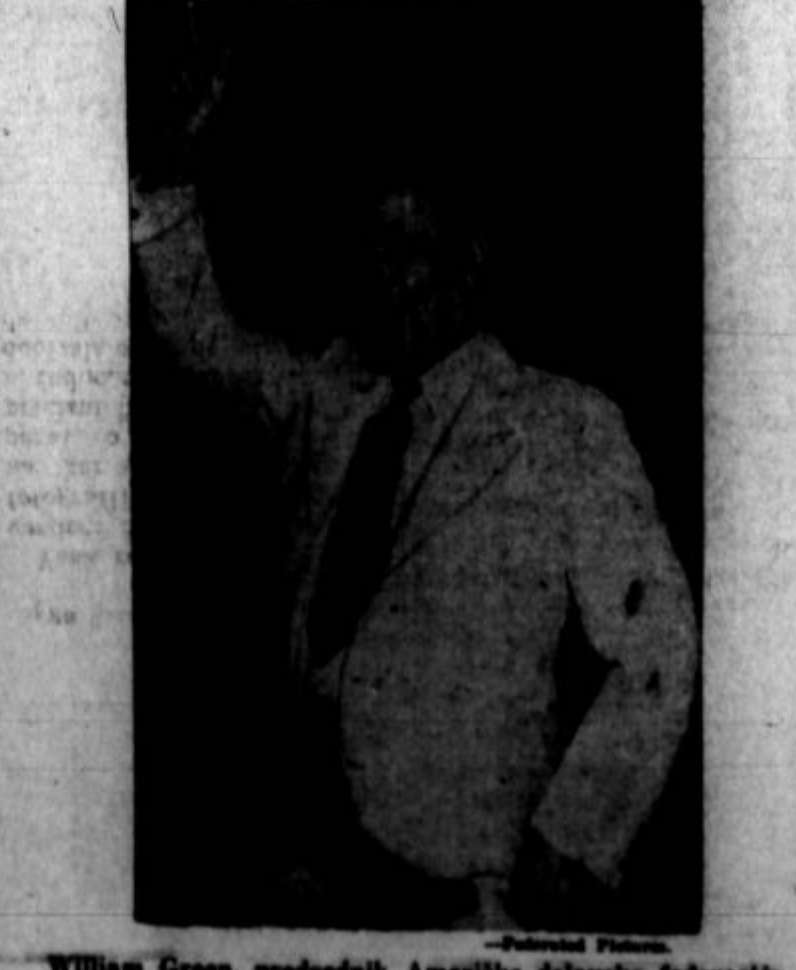
Pa ne mislite, da so fotografijo poznali že stari Grki. Bog varuj! V času, ko se je ta izum rodil, je bilo pač v modi, da so vsaki iznadbi dali kakšno grško ali latinsko ime — prav tako kakor se danes; saj smo si pri Grkih izposodili kinematografijo, fotografijo, tehniko, avto, in pri Latincih medicino, aparate itd.

Fotografiji je danes približno 110 do 120 let. Prvi je dal temelj sodobni fotografiji nemški zdravnik Johann H. Schulz iz Hallea. Dognal je namreč, da so srebrove soli občutljive za sve-

lobo. To dognanje ni majhne- ga pomena, čeprav se dr. Schulz tega ni zavedal.

1816. leta je francoski častnik Josip N. Niepce dognal, da je tanka plast asfalta, ki jo je namazal na kovinasto ploščo, prav tako občutljiva za svetlobo. Mož je to tenko plast osvetlil, nato jo je pa obdelaval z eteričnimi olji in je tako dobil nekaj fotografski posnetek, le da ga ni mogel fiksirati, t. j. obvarovati in tako shraniti, da ne bi na njem nastale kakšne spremembe. To otroško obliko fotografije so krstili na grško ime heliografije ("solncepis") in šele deset let nato so prišli na to, kako bi se ti posnetki fiksirali.

Leta 1839. se fotografija ni več imenovala heliografija, ampak daguerrotipija; takrat je namreč Francos Daguerre predložil Francoski akademiji takšno iznajdbo, da je bilo osebe ali kraje mogoče ne samo "fotografirati", temveč tudi fiksirati. In glej: prav tako kakor danes, ko srečamo na vsakem vogalu kakšnega fotografa, prav tako so se takrat povsem Parizu postavljali



William Green, predsednik Ameriške delavske federacije.